

Ινστιτούτο Φιλοσοφικών Ερευνών

www.philosophical-research.org

Απόστολος Πιερρής

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

I. Συναντήσεις Πατρών

4^η και 5^η

12 και 19 Ιανουαρίου 2023

II. Συναντήσεις Σπάρτης

(Υπό την Αιγίδα του Δήμου Σπάρτης)

2^η Τριπλή

13 – 17 Ιανουαρίου 2023

I.

Συναντήσεις Πατρών

Τέταρτη και Πέμπτη Εκδήλωση

1/

Πέμπτη 15 Δεκεμβρίου, 8.30 μ.μ., στο Μέγαρο Λόγου και Τέχνης, Αίθουσα Διαλέξεων, 2^{ος} όροφος, Πλατεία Γεωργίου Α'.

Στην φετινή περίοδο των σεμιναρίων μας κάνουμε την ανατομία ενός μύθου, του συστατικού μύθου του Ευρωπαϊκού πολιτισμού. Αναλύουμε το αφήγημα για την Ελληνική αρχή της Δύσης. Στην πορεία των ερευνών μας θα φανεί το απόλυτο ασύμβατο Ελληνικού πνεύματος και Ευρωπαϊκής κουλτούρας.

Οι αναλύσεις μας έχουν επιπρόσθετη σημασία και αξία σήμερα που βιώνουμε περίοδο μεγαμεταβολών στην ιστορία, την φάση του θανάτου του παλαιού και της γέννησης του νέου κατά τον χιλιαστικό νόμο του Μεγάλου Ενιαυτού, της περιόδου των πολιτισμών. Η Δύση δύνει, η Ανατολή ανατέλλει και ο άξονας του Ελληνισμού στο κεντρικό Σύστημα της Ιστορίας είναι απαραίτητος για την σταθεροποίηση της ανθρωπίνης ύπαρξης στην λαίλαπα των τεκτονικών μεταβολών.

Στην πρώτη συνάντησή μας μετά τις εορτές της γέννησης και της πρωτοχρονιάς για την Δύση, τις εορτές μεσούντος του χρόνου για τον Ελληνισμό (και εδώ δείχνεται η διαφορά των δυο πολιτισμών, παραμερίζοντας την αλλοτρίωση του Νεοελληνισμού), θα συνοψίσω την ανάλυση που έκανα στις συναντήσεις μας του Δεκεμβρίου για την γενική μορφολογία της ιστορίας.

Η ορίζουσα της ιστορίας είναι πολιτισμική. Η ιστορία έχει νόημα, άρα σκοπό, «τέλος». Θα επαναλάβω τον λόγο για την «Συμφωνία της Ιστορίας, τον περιοδικό ρυθμό, την χωρολογική αρμονία και την τελεολογική μελωδία της.

Και στο δεύτερο μέρος της ανάπτυξης θα μπούμε στο κύριο μέρος της θεματολογίας μας, την μελέτη της Ελληνικής Μορφής. Η πραγμάτωση στον χρόνο και τον χώρο της μορφής της τελειότητας είναι το νόημα και ο σκοπός ης ιστορίας.

Θα αρχίσουμε με τις τοπολογικές αρμονικές του Ελληνικού θαύματος. Το πολιτισμικό περιβάλλον της ανακτορείας της Μορφής στην εστία του Κεντρικού ιστορικού πεδίου.

Τίτλος της ανάλυσης είναι κατά το πρόγραμμα:

Το Άμεσο Περιβάλλον του Ελληνικού Άξονα

στο Κεντρικό Πεδίο

(Αίγυπτος Μεσοποταμία, Συρία, Μ. Ασία, οι «Λαοί της Θάλασσας»)

και στα Όριά του προς Ανατολή και Δύση

(Περσία και Ρώμη)

*

2/

Πέμπτη 19 Ιανουαρίου, 8.30 μ.μ., στο Μέγαρο Λόγου και
Τέχνης, Αίθουσα Διαλέξεων, 2^{ος} όροφος, Πλατεία
Γεωργίου Α'.

Και μετά την έρευνα των γειτονικών πολιτισμικών αρμονικών του εστιακού
άξονα της αποκάλυψης του κλασσικού Ελληνισμού, θα δούμε στο δεύτερο
εισαγωγικό κεφάλαιο της μελέτης της κλασσικής Μορφής, την προετοιμασία
του στον ίδιο τον τόπο του θαύματος του «τέλους», από την Νεολιθική εποχή
μέχρι την Μυκηναϊκή.

Θεματικός τίτλος της διαπραγμάτευσής μου είναι:

Η Προετοιμασία του Ελληνισμού στον Αξονικό Χώρο

Κυκλαδικός – Μινωικός – Μυκηναϊκός Πολιτισμός

(Κυκλάδες, Κρήτη, Πελοπόννησος)

Σχήμα του Οργανικού, Ζωντάνια του Φυσικού,

Μεγαλειότητα του Όντος.

--**--

II.

*ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΤΙΔΑ
ΤΟΥ ΛΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ*

Συναντήσεις Σπάρτης

2^η

13 – 17 Ιανουαρίου

Θα έχουμε πάλι το δοκιμασμένο τριλογικό μοντέλο συναρτημένων σεμιναρίων.

1/ Παρασκευή 16 Δεκεμβρίου, 8.30 μ.μ., στο
Παλαιό Δημαρχείο

Είδαμε στην πρώτη συνάντησή μας του κύριου φετινού κύκλου τον ιδιοχαρακτήρα του «Εκλεκτού» λαού, των «Κουρήτων» φορέων του

βιώματος που θα δώσει το θαύμα του Ελληνισμού. Θα συμπεριλάβω τις βασικές παραμέτρους αυτής της πολιτισμικής ταυτότητας, στην εισαγωγή της διαπραγμάτευσης του δεύτερου θέματός μας, που είναι η ιστορική συνθήκη η οποία επέτρεψε στην αρχική σύλληψη του Κουρητικού βιώματος να ανθίσει στην Δωρική ουσία της Μορφής του κλασσικού Ελληνισμού. Και αυτή η συνθήκη ήταν η κατάρρευση του Μυκηναϊκού συστήματος, συγχρονηζόμενη μάλιστα προς μια γενική καταστροφή του συστήματος της εποχής του Χαλκού που άκμασε στην 2^η χιλιετία π.Χ.

Θα ερευνήσουμε τις αιτίες αυτής της γενικής και ειδικής κατάρρευσης.

Η πεπρωμένη Κάθοδος των Δωριέων στην Πελοπόννησο σηματοδότησε την αυτοσυνειδησία του συστατικού βιώματος του Ελληνισμού: Εγνώρισε εαυτό. (Γνώθι σαυτόν). Η εστία του εστιακού χώρου ήταν η Σπάρτη.

Θα αναλύσω την διανομή των Δωριέων στην Πελοπόννησο, τον τοπολογικό χαρακτήρα των αυτοχθόνων πληθυσμών και την σχέση της Δωρικής ταυτότητας προς την φυσιογνωμία των εγχωρίων.

Τίτλος της ομιλίας μου είναι:

Η Καταστροφή του Παγκόσμιου Συστήματος Ισχύος

προς το Τέλος της 2^{ης} Χιλιετίας π.Χ.:

Φαινόμενα και Αιτίες.

Η Κατάρρευση του Μυκηναϊκού Πολιτισμού

και η Κάθοδος των Δωριέων στην Πελοπόννησο.

Διανομή και Εγκατάσταση

Φυσιογνωμία των Εγχωρίων Πληθυσμών και Δωρικό Βίωμα

2/ Κυριακή 15 Ιανουαρίου, 8.30 μ.μ., στο Παλαιό Δημαρχείο

Με αφορμή την κύρια θεματική μας, στο συμπληρωματικό σεμινάριο θα διαπραγματευθώ το ζήτημα της περιόδου των πολιτισμών. Κάθε τι στον χρόνο ακολουθεί την κυκλικότητα του χρόνου, τον ρυθμό της περιοδικότητας. Από το ημερονύκτιο στον σεληνιακό μήνα, και από το εποχιακό έτος στον ανθρώπειο αιώνα, και τέλος στον μέγα ενιαυτό των πολιτισμών, στο κύκλο της γέννησης, ακμής, παρακμής και θανάτου των. Δέκα ανθρώπειους αιώνες διαρκεί ο πολιτισμικός αιώνας.

Θα αναφερθώ στην Ετρουσκική αρχή της θεωρίας της χιλιαστικής ανανέωσης του κόσμου στην ιστορία, και θα ελέγξουμε την αντιστοιχία της προς την ιστορική πραγματικότητα.

Τέσσερις ιδιαίτερα φάσεις μεγάλων μεταβολών στην ιστορία θα μας απασχολήσουν ενδελεχέστερα.

(α) Προς το τέλος της 2^{ης} χιλιετίας π.Χ. η κατάρρευση του συστήματος ισχύος της εποχής του Χαλκού.

(β) Στην Τροπή των Χρόνων η Μεγάλη Αλλαγή χωρίς στρώμα καταστροφής.

(γ) Προς το τέλος της 1^{ης} χιλιετίας μ.Χ. η νέα Γερμανική αρχή στην Ευρώπη με την Κάθοδο των Τευτόνων μετά την πτώση της Δυτικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας με στρώμα καταστροφής εκεί.

(δ) Στους χρόνους μας ο θάνατος της γεροντοκρατικής Δύσης και η αναζήτηση της ανανέωσης, - με ή χωρίς γιγάντιο στρώμα καταστροφής;

Καταλήγοντας θα εφαρμόσω την ανάλυση στην παρούσα κατάσταση του κόσμου. Και εν κατακλείδι θα ερμηνεύσω κλασσικά και Πυθικά το μυστήριο του μέλλοντος.

Για τίτλο της ομιλίας μου προτείνω:

Ο Μέγας Ενιαυτός και ο Χειμώνας του
Η Περίοδος των Πολιτισμών,
η Εποχή των Μεγάλων Μεταβολών και η Ανανέωση του Κόσμου

*

3/ Δευτέρα, 19 Δεκεμβρίου, 7.30 μ.μ. στην αίθουσα του Επιμελητηρίου, Λυκούργου.

Λόγω έκτακτων συνθηκών το τρίτο σεμινάριο της συνηθισμένης τριλογίας μας την προηγούμενη φορά έλαβε χώρα στο Παλαιό Δημαρχείο με διαφορετικό από το ανηγγελμένο θέμα.

Επαναλαμβάνω λοιπόν αυτούσιο το συνοδευτικό κείμενο για το κανονικό θέμα το οποίο θα διαπραγματευθώ την Δευτέρα αυτήν την φορά.

Συνεχίζουμε από την προηγούμενη περίοδο την μελέτη της ανάδυσης και ανάπτυξης της κλασσικής Μορφής από τον Δωρικό τρόπο βίου και «κόσμο» κοινωνίας. Από την εορτή του βίου, από το στάσιμο του χρόνου και της δράσης σε αυτόν, από το πανηγύρι της χαράς της ύπαρξης στην λάμψη της τελειότητας και την επιφάνεια της αιωνιότητας, προκύπτει το μέλος στον υψηλό πολιτισμό, η λυρική ποίηση, η εναρμόνια όρχηση και ο μουσικός τρόπος. Επικεντρωνόμαστε όμως τώρα στις σχέσεις γυμναστικής και γλυπτικής, και συγκεκριμένα στην Σπαρτιατική αρχή της ιδέας του Κάλλους κατά την διαμόρφωση της μνημειακής πλαστικής.

Ο θεματικός άξονας στην ομάδα των τελευταίων αντίστοιχων συναντήσεών μας είναι:

Το Κάλλος ως Μορφή της Τελειότητας

Γυμναστική και Γλυπτική

Σπαρτιατικός Σωματότυπος και Μνημειακή Πλαστική

στην Αρχαϊκή Εποχή

Η ομιλία αυτήν την Δευτέρα που αποτελεί συνέχεια της παρουσίασης σε προηγούμενα αντίστοιχα τρίτα σεμινάρια, θα συνοδεύεται από συνεχή ροή προβολής σχετικών έργων τέχνης, επί των οποίων θα γίνει η ανάλυση του θέματος.

Μετά την μελέτη της μορφολογίας των «Θυρεατικών παιδων» (παιδων με Θυρεατικούς στεφάνους εις τιμή και μνήμη των Γυμνοπαιδιών), προχώρησα την προηγούμενη φορά με την ανάλυση των αγαλματιδίων του τύπου «Οπλίτη του Απόλλωνα». Με τις έρευνες αυτές οδηγούμαστε από την ανάδυση της μορφής στα ορειχάλκινα ειδώλια του τέλους του 8^{ου} π. Χ. αιώνα, στην μορφοποίηση του Σπαρτιατικού σωματότυπου της τελειότητας, και έτσι στην έκρηξη της μνημειακής πλαστικής σε λίθο με τον Κούρο της Φιγαλείας, αρχή των διαφόρων γλυπτικών τάσεων («Σχολών», εργαστηρίων) της αρχαϊκής πλαστικής.

Εναρχόμενος της μελέτης της μνημειακής πλαστικής με τον Κούρο της Φιγαλείας (και της Κόρη της Θήρας για την γυναικεία απόδοση), και πριν την διάκριση των κατευθύνσεων και «σχολών» αρχαϊκής γλυπτικής και την ανάλυση του πώς αυτές όλες, τοπολογικά οριζόμενες, προκύπτουν από το Σπαρτιατικό αρχέτυπο, θα πραγματευθώ μια θεμελιώδη διαφορά επί της αρχής της πλαστικής μορφής. Πρόκειται φαινομενολογικά για την Επιπεδότυπο και Δοκοειδή αρχή αφ' ενός, και την Χωρομορφική και Κυλινδρική αρχή αφ' ετέρου. Η πρώτη αναδύεται και εμφιλοχωρεί στην Δωρική Πελοπόννησο, η άλλη ταιριάζει και συχνάζει στην Ιωνία και το Ανατολικό Αιγαίο.

Το νόημα της διαφοράς είναι βιωματικό, μεταφυσικό και αισθητικό. Οι δύο αυτές αρχές οδηγούν σε δυο διαφορετικές συλλήψεις της μορφολογίας της οντολογικής τελειότητας.

Στην πρώτη δεσπόζει για την ουσία του κάλλους και την εναρμόνια ενότητα η ειδική σχέση των μερών ενός όλου μεταξύ των και προς το όλο, - ενώ κατά την δεύτερη ο καθοριστικός παράγων της τελειότητας είναι η ειδική ποιότητα του ορίου του όντος, ο τρόπος του πέρατός του, η περιρρέουσα περιγραφική δομή γραμμών και επιφανειών, το συγκεκριμένου ύφους ολόγραμμά του. Ο γεωγραφικός καταμερισμός των δύο μορφολογικών αρχών ακολουθεί το δίπολο Δωρικό-Πελοποννησιακό, Ιωνικό-Ανατολικοαιγαιακό, με μια ενδιάμεση ζώνη Κυκλάδες, Αττική, Βοιωτία να αναπτύσσει σημαίνουσες ροπές σύνθεσης στους αρχαϊκούς χρόνους.

*

[Είναι το έκτο σεμινάριο από τον ειδικό Κύκλο για τις Συναντήσεις της Σπάρτης. Το συνολικό Πρόγραμμα αυτής της σειράς, έχει δομηθεί υπό τον περιγραφικό τίτλο:

Το Θάυμα και το «Τέλος» της Ιστορίας»,

- Έρευνες για την μοναδικότητα της Σπάρτης

και το Κοσμοϊστορικό Νόημα του Δωρικού.

ΜΟΡΦΗ, Η Αλήθεια και το Κάλλος της Σπάρτης.

Στο πρώτο μέρος αυτού του Κύκλου για την εστιακή σημασία της Σπάρτης στην αρχαϊκή εποχή διαπραγματεύομαι το θεμελιώδες ζήτημα:

Ι. Πολιτισμική Επανάσταση: η Πολιτεία της Αιωνιότητας.

(Το συνολικό Πρόγραμμα και αυτού του Σπαρτιατικού Κύκλου έχει κυκλοφορήσει και βρίσκεται επίσης ανηρτημένο στον ιστότοπο του Ινστιτούτου).].

Από την έρευνα βάσης στο ζήτημα της Δωρικής, ειδικά Σπαρτιατικής, γένεσης και ανάπτυξης της πλαστικής Μορφής, και της μνημειακής έκφρασής της, έχουν προκύψει πολυάριθμες αναλυτικές μελέτες μου, που υπάρχουν στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, τμήμα Research Projects, κατηγορία κυρίως «Δωρικές Μελέτες». Χαρακτηριστικά:

- 1/ *Δαίδαλος, Δίποιος και Σκύλλης. Η Πλαστική Μετάβαση από την Γεωμετρική στην Αρχαϊκή Εποχή: Πηγές και Χρονολόγηση*
- 2/ *Η Ανάδυση της Μορφής στα Ορειχάλκινα Ειδώλια της Ολυμπίας, I. Προετοιμασία στους Γεωμετρικούς Χρόνους και στην Μεταβατική Εποχή*
- 3/ *Η Ανάδυση κλπ., II. Οι «Απόλλωνες» της Πρωτοαρχαϊκής Εποχής*
- 4/ *Η Ανάδυση κλπ., III. Ο Άλτης*
- 5/ *Μορφολογία και Ύψος Αρχαϊκής Λακωνικής Πλαστικής, I. Ο Κούρος-Απόλλων του Κάλλους και της Ανδρείας (Ομάδα Αγαλμάτων Α)*
- 6/ *Μορφολογία κλπ., II. Γυμνοπαιδιαί και οι ορειχάλκινοι «Θυρεατικοί» Παίδες (Ομάδα Αγαλμάτων Β)*
- 7/ *Μορφολογία κλπ., III. Μορφές του Απόλλωνα στην Σπάρτη: ο Οπλίτης του Απόλλωνα (Ομάδα Αγαλμάτων Γ)*
- 8/ *Μορφολογία κλπ. IV. Εξαπολλωνισμός του Δία: Η Υπέρτατη Δύναμη του Κάλλους – ο Απολλώνιος Ζευς του Μονάχου.*
- 9/ *Ο Χαρακτήρας της Δωρικής Ταυτότητας του Ελληνισμού, XVI. Οι Θυρεατικοί Στέφανοι και ο Απόλλων-Ζευς του Ugento*
- 10/ *Ο Χαρακτήρας κλπ., XVIII. Ολυμπία, Ολύμπια Θρησκεία και η Μορφή του Απόλλωνα (Παράλληλοι Βίοι Ποίησης και Πλαστικής)*
- 11/ *Ο Εξαπολλωνισμός της Θρησκευτικότητας στην Τέχνη του 7^{ου} π.Χ. αι. και ο «Ανατολίζων» Ρυθμός*
- 12/ *Δωρικές και Ολυμπιακές Μελέτες: Κορινθιακή και Αττική Γλυπτική κατά τον 7^ο και 6^ο Αιώνα π.Χ.*

13/ Ο Χαρακτήρας κλπ. XIX. Η Σοβαρή Παιδιά του Κάλλους – Απόλλων
Γυμναστήριος και Φιλήσιος

14/ Ο Χαρακτήρας κλπ. XXIII. Το Δωρικό Πνεύμα και οι Προές του –
Διεγέρσεις, Προσλήψεις, Αντιδράσεις στην Μνημεακή Πλαστική

15/ Για την σχέση Σπάρτης και Ολυμπιακών αγώνων δείτε 4 μελέτες στην
κατηγορία «Σπάρτη και Ολυμπία» του ιστότοπου.

